

DÔVODOVÁ SPRÁVA

B. Osobitná časť

K čl. I bodu 1 [§ 27 ods. 1]

Ustanovením sa rozširujú výrobky ustanovené v ôsmom oddiele, na ktoré sa vzťahuje rozšírená zodpovednosť výrobcov a v tomto oddiele sa pridávajú aj nové povinnosti zo smernice aj výrobcami vyhradených výrobkov, ktorí už rozšírenú zodpovednosť výrobcov zavedenú majú.

K čl. I bodu 2 [§ 52 ods. 29, 30]

Vypustenie odsekov 29 a 30 je spôsobené presunom definícií, ktoré sa vzťahujú na jednorazové plastové výrobky a ide o ich presun v rámci predpisu do nového oddielu tak, aby transpozícia smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/904 z 5. júna 2019, o znižovaní vplyvu určitých plastových výrobkov na životné prostredie (ďalej len „smernica“) bola čo najprehľadnejšia.

K čl. I bodu 3 [§ 53a]

Doplnenie novej povinnosti pre orgány štátnej správy používať pri svojej činnosti iba nápoje vo vratných zálohovaných obaloch je navrhnuté na základe opatrenia O.39 Programu predchádzania vzniku odpadu SR na roky 2019 – 2025. Uvedenou povinnosťou by sa malo zamedziť nadmernému vzniku odpadu z obalov vznikajúceho pri činnosti uvedených organizácií.

Pôvodné ustanovenie § 53a, ktoré obsahovalo zákaz uvádzania na trh bolo presunuté do § 75c.

K čl. I bodu 4 [§ 73a]

Jedná sa ustanovenie s platnosťou od 3. júla 2021, ktoré bolo presunuté v rámci predpisu do nového oddielu tak, aby transpozícia smernice bola čo najprehľadnejšia.

K čl. I bodu 5 [ôsmy oddiel]

§ 75a

Ustanovením sa zabezpečuje transpozícia základných definícií vyplývajúcich zo smernice. Zavedenie základných definícií pre novú oblasť je štandardným postupom pri tvorbe nového právneho predpisu resp. novelizácii existujúceho predpisu, prostredníctvom ktorého sa transponujú požiadavky európskej legislatívy do právneho systému Slovenskej republiky.

§ 75b

Zavedenie tejto povinnosti je v súlade s cieľom smernice jej článkom 4. Ide o výrobky, ktorých spotreba sa má znížiť za použitia hospodárskych nástrojov. Ide o zabezpečenie toho, aby sa plastové výrobky nahradili alternatívami, ktoré sú opätovne použiteľné, ale neobsahujú plasty. V rámci povinností bola zvolená a nastavená kombinácia tak, aby bola zabezpečená dostatočná flexibilita pre výrobcov, ale súčasne aby tieto nástroje boli motivačné a viedli k znižovaniu spotreby. Súčasne vychádzajú tieto opatrenia aj z platného a záväzného strategického dokumentu Program predchádzania vzniku odpadov SR na roky 2019 – 2025.

Povinnosť v písm. a) vyjadrená finančne, bude pôsobiť edukačne na konečného spotrebiteľa, aby si uvedomil, že takýto výrobok musí byť dodatočne finančne zaťažený pre jeho nepriaznivé vplyvy na životné prostredie. Konečný spotrebiteľ si bude môcť voliť

alternatívu, ktorú mu bude musieť výrobca poskytnúť. A to opakovane použiteľnú alternatívu, tak aby bol podporený princíp obehového hospodárstva a predchádzania vzniku odpadov. Alternatívne biologicky rozložiteľnú alternatívu.

V súčasnosti nie je možné predikovať prípadné zmeny v behavioálnych oblastiach, ktoré by mohli viesť napr. k zníženiu návštevnosti prevádzok, ktoré budú poskytovať jednorazový plastový výrobok, a to aj napriek tomu, že budú poskytované alternatívy. Samotný výrobca v tomto bode v ponímaní stravovacej prevádzky, bude musieť zabezpečiť v rámci svojej logistiky a následného skladovania viacero druhov výrobkov. Tento tlak následne môže vyvolať zmenu správania takýchto prevádzok z dôvodu zložitejšieho systému a postupnom odklone od jednorazových plastových výrobkov uvedených v prílohe 7a. ČASŤ A.

V ustanovení odseku 2 sa pristúpilo priamo k zákazu, a to v presne vymedzených prípadoch. Prípady uvedené v písm. a) sú jednoznačne vymedzené a týkajú sa trvalých prevádzok. V takýchto prípadoch nie je dôvodné používať jednorazové plastové výrobky v žiadnom prípade. V prípade písm. b) sa odstráni problematické nakladanie s odpadom vzniknutým z jednorazových plastových výrobkov. V súčasnosti neprichádza v 90 % verejných podujatí k správne triedeniu, čo má za následok nedodržiavanie základných ustanovení zákona o odpadoch. Takýmto zákazom bude splnená aj ďalšia povinnosť, a to informovanosť verejnosti. Konečný spotrebiteľ bude edukovaný, že k jednorazovým plastovým výrobkom existujú alternatívy a túto skúsenosť bude prenášať aj do bežného života. Na verejných podujatiach bude dopad výrazný, a to z dôvodu veľkého počtu účastníkov. V neposlednom rade už v súčasnosti existujú systémy opakovateľne použitelných riadov, ktoré sú špeciálne vyvinuté a dizajnované práve pre verejné podujatia.

Zavedením povinnosti podľa odseku 3 príde k vytvoreniu podmienok pre „uzavretý cyklus“. Prakticky sa odpad z biologicky rozložiteľných výrobkov následne zhodnotí v bioplynovej stanici alebo v kompostárni. V prípade nezavedenia takejto povinnosti, dochádza na verejných podujatiach vo väčšie prípadoch, kde sa poskytuje biologicky rozložiteľný odpad k tomu, že tento odpad neprechádza triedením, ale je spotrebiteľom vhadzovaný do zmesového odpadu a následne odvázaný na skládku odpadov. Takýto prístup je v konečnom dôsledku environmentálne nepriaznivejší ako keby boli použité jednorazové plastové výrobky. Biologicky rozložiteľný materiál už zo svojho názvu indikuje, že prichádza k jeho rozloženiu/deštrukcii a pri skládkovaní teda dochádza k uvoľňovaniu znečisťujúcich látok do ovzdušia. Jednorazové plastové výrobky sú na skládke stabilné, a teda neprichádza k emitovaniu znečisťujúcich látok.

Odsekmi 4 a 5 sa zavádza evidenčná povinnosť, ktorá vychádza zo smernice a má zabezpečiť zber údajov v jednotlivých členských štátoch, ktoré budú následne vyhodnocované. Tieto vyhodnotenia poskytnú jednotlivým členským štátom, informácie o stave/počte takýchto výrobkov a následne špecifickejšie nastavenie systémov. Na úrovni EÚ budú tieto údaje následne použité v budúcnosti pre potreby prípadnej aktualizácie tejto smernice.

§ 75c

Jedná sa o už jestvujúce ustanovenie s účinnosťou od 3. júla 2021, ide len o presun v rámci predpisu do nového oddielu tak, aby transpozícia smernice bola čo najprehľadnejšia.

§ 75d

Tieto požiadavky sú v súlade s cieľmi smernice a jej článkom 6. Aktuálne nie sú k dispozícii harmonizované normy, ktoré predpokladá článok 6, a preto nie je možné ani špecifikovať okruh dotknutých subjektov.

Ide o transpozíciu v plnom znení z dôvodu, že nie je pre tento prípad daná členským štátom žiadna vôľa resp. možnosť na dosiahnutie tohto cieľa iným spôsobom. Týmto opatrením sa má zabezpečiť, aby uzávery a viečka boli súčasťou triedeného zberu a nekončili na verejných priestranstvách alebo v prírode. Technické podmienky budú presne špecifikované v harmonizovanej norme, ktorá aktuálne nie je k dispozícii.

Povinnosti podľa odseku 4 a 5 priamo smerujú k podpore obehového hospodárstva. Ide o nápojové fľaše s kapacitou najviac tri litre vrátane ich uzáverov. V prílohe č. 7a Časť F je ďalej špecifikovaný okruh nápojových fliaš, na ktoré sa tieto požiadavky nevzťahujú. Povinnosťou pridávať recyklované plasty do nápojových fliaš bude nepriamo vytváraný tlak na čistotu materiálu, a teda aj na samotný zber odpadu. Na dosiahnutie takejto kvality sa ako najlepší prístup javí zálohovanie obalov na nápoje, ktorý má Slovenská republika zavedený zákonom č. 302/2019 Z. z. o zálohovaní jednorazových obalov na nápoje a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Súčasne v tomto prípade sú dodržané aj najprísnejšie požiadavky v oblasti potravinovej bezpečnosti - k tejto skutočnosti je konštatovanie uvedené vyššie (kvalitná/čistá vstupná surovina). Je potrebné uviesť, že povinnosti v písm. a) a písm. b) sa nelíšia len v percentuálnom zastúpení recyklovaných plastov z celkového množstva a v roku začiatku plnenia povinnosti, ale hlavne v type materiálu, na ktorý sa vzťahujú. Prvá povinnosť účinná od roku 2025 vo výške 25 % sa vzťahuje len na PET nápojové obaly. Takéto materiálové obmedzenie je z dôvodu už v súčasnosti funkčných a známych technológií pre primiešavanie recyklovaného materiálu do čistého materiálu. Druhá povinnosť účinná od roku 2030 je navýšená o 5 % oproti roku 2025 na 30 %, čo by mohlo evokovať, že päťročné obdobie od roku 2025 do 2030 je dostatočne dlhé a v kontexte navýšenie málo ambiciózne. V tomto prípade však vstupuje premenná, ktorou je nerozlišovanie nápojových obalov len na PET ale na všetky nápojové obaly mimo obalov uvedených v prílohe č. 7a Časť F. Na zavedenie tohto opatrenia je stanovené dostatočne dlhé časové obdobie desiatich rokov.

Aktuálne nie je vydaný vykonávací akt Komisie, ktorý stanoví pravidlá výpočtu a overovania cieľov. Komisia takéto akty prijme do 1. januára 2022.

§ 75e

Tieto požiadavky sú v súlade s cieľmi smernice a jej článkom 7. Aktuálne nie je vydaný vykonávací akt Komisie, ktorý stanoví harmonizované špecifikácie označení.

Ide o transpozíciu v plnom znení z dôvodu, že nie je pre tento prípad daná členským štátom žiadna vôľa resp. možnosť na dosiahnutie tohto cieľa iným spôsobom. Ide o označovanie výrobkov uvedených v prílohe č. 7a časti D ako sú hygienické potreby, vlhčené utierky, tabakové výrobky s filtrami a poháre na nápoje. Takéto označovanie má informovať konečného spotrebiteľa ako nakladať s výrobkom, keď sa stane odpadom, ďalej špecificky pre tieto výrobky nie je konečnému spotrebiteľovi z povahy výrobku jasné, že takýto výrobok obsahuje plasty. Prihliadnuc k tejto nedostatočnej informovanosti, musí výrobca jednorazového plastového výrobku informovať konečného spotrebiteľa o prítomnosti plastov vo výrobku a jeho negatívnych vplyvov na životné prostredie, keď sa daný výrobok stane odpadom.

Samotná špecifikácia označovania je predmetom úpravy vykonávacieho nariadenia Komisie (EÚ) 2020/2151 zo 17. decembra 2020, ktorým sa stanovujú pravidlá harmonizovaných

špecifikácií označenia jednorazových plastových výrobkov uvedených v časti D prílohy k smernici Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/904 o znižovaní vplyvu určitých plastových výrobkov na životné prostredie, ktoré je účinné od 3. júla 2021 a uplatňuje sa priamo.

§ 75f

Tieto požiadavky sú v súlade s cieľmi smernice a jej článkom 8.

V ustanovení odseku 1 ide o rozšírenie výpočtu povinností vzťahujúcich sa na rozšírenú zodpovednosť výrobcu. Ide o výrobcu jednorazového plastového výrobku uvedených v prílohe č. 7a časti E I oddiele, ako sú napríklad ľahké plastové tašky, nápojové obaly, nádoby na potraviny. Novou povinnosťou je znášanie nákladov na opatrenia na zvyšovanie informovanosti, nákladov spojených s komplexným nakladaním s odpadom z výrobku a nákladov spojených s čistením prostredia znečisteného odpadom z týchto výrobkov, ktoré neboli vhodné do miestnych systémov zberu odpadu.

V ustanovení odseku 2 je daná možnosť zriadenia špecifickej infraštruktúry zberu odpadov. Samotná voľba je na výrobcoch, či budú využívať existujúce systémy alebo po vykonaní vlastných analýz si zvolia zriadenie špecifickej infraštruktúry. Primárne je nutné splniť si základnú povinnosť a samotné riešenie je variabilné pre špecifiká daného výrobku, ktorého nakladanie, keď sa stane odpadom, je do hlavnej miery ovplyvnené správaním konečného spotrebiteľa. Napríklad môže ísť o osadenie vhodných nádob na odpad v miestach, kde často dochádza k znečisťovaniu takýmto odpadom.

Odsekom 3 sa zavádzajú povinnosti vzťahujúce sa na rozšírenú zodpovednosť výrobcu uvedeného v prílohe č. 7a časti E II a III oddiele sa zavádza sa aj evidenčná povinnosť, ktorá vychádza zo smernice a má zabezpečiť zber údajov v jednotlivých členských štátoch, ktoré budú následne vyhodnocované. Tieto vyhodnotenia poskytnú jednotlivým členským štátom, informácie o stave/počte takýchto výrobkov a následne špecifickejšie nastavenie systémov. Na úrovni EÚ budú tieto údaje následne použité v budúcnosti pre potreby prípadnej aktualizácie tejto smernice.

Odsekom 4 sa stanovuje povinnosť mať zabezpečeného splnomocneného zástupcu v prípade predaja výrobkov uvedených v prílohe č. 7a časti E v inom členskom štáte. Splnomocnený zástupca je osoba zodpovedná za plnenie povinností uvedeného výrobcu vyplývajúcich z tejto smernice na území daného členského štátu. Touto povinnosťou sa má obmedziť a znížiť problém takzvaných „free ride“, kde takýto výrobcovia obchádzajú systém a neprispievajú do neho v súlade s premisou „znečisťovateľ platí“. V konečnom dôsledku doplácajú výrobcovia postupujúci v zmysle zákona.

Odsekom 5 sa zavádza evidenčná povinnosť, ktorá vychádza zo smernice a má zabezpečiť zber údajov v jednotlivých členských štátoch, ktoré budú následne vyhodnocované. Tieto vyhodnotenia poskytnú jednotlivým členským štátom, informácie o stave/počte takýchto výrobkov a následne špecifickejšie nastavenie systémov. Na úrovni EÚ budú tieto údaje následne použité v budúcnosti pre potreby prípadnej aktualizácie tejto smernice.

Odsekom 6 sa transponuje čl. 8 ods. 8 a 9 smernice vo vzťahu k rozšírenej zodpovednosti výrobcu rybárskeho výstroja.

§ 75g

Tieto požiadavky sú v súlade s cieľmi smernice a jej článkom 10.

Na základe praktických skúsenosti je kladený veľký dôraz na informovanie konečného spotrebiteľa. Aktuálne v Slovenskej republike, ale aj v ďalších členských štátoch si nie je konečný spotrebiteľ plne vedomý svojho nevhodného správania a jeho následných negatívnych následkov na životné prostredie. Hlavným cieľom je primárne poukázať na samotné správanie konečného spotrebiteľa a zvýšiť informovanie vedúce k zodpovednému správaniu, aby dochádzalo k znižovaniu znečisťovania, ďalej k používaniu dostupných opätovne použiteľných alternatív a v neposlednom rade k správnejmu spôsobu nakladania s výrobkami, keď sa stanú odpadom. Takáto informovanosť by mala postupne vyvolať zmeny v správaní konečného spotrebiteľa, a to až do takej miery, že bude cielene vyhľadávať alternatívy k jednorazovým plastovým výrobkom, teda opätovne použiteľné výrobky ako aj zmení svoje správanie v kontexte nakladania s odpadom a bude umiestňovať odpad do určených nádob.

Dôležitou časťou je aj informovanie konečného používateľa rybárskeho výstroja o jeho negatívnom vplyve, keď sa stane odpadom a zostane v moriach a oceánoch, a teda nenakladá sa s ním vhodne. Takýto prístup znamená výrazné ovplyvňovanie morskej fauny a flóry, a to len v negatívnom smere. Táto problematika sa prakticky týka len prímorských krajín, ale v prípade, že výrobca takéhoto výrobku bude tieto vyrábať na území Slovenskej republiky, musí prostredníctvom svojho splnomocneného zástupcu takúto informáciu poskytovať v mieste predaja.

Súčasne výrobky uvedené v ods. 1 majú výrazne negatívny dopad na verejnú kanalizáciu, a to vo všetkých členských štátoch. Primárne ide o hygienické potreby ako sú hygienické vložky, tampóny a tampónové aplikátory a vlhčené utierky. Tento problém sa týka aj Slovenskej republiky a toto správanie v celkovom vyčíslení opráv verejnej kanalizácie v rámci Európskej únie ako celku je v rádoch desiatok miliónov eur. Takáto informovanosť by mala postupne vyvolať zmeny v správaní konečného spotrebiteľa, a to až do takej miery, že odpad bude umiestňovať do určených nádob a nebude zneškodňovanie realizovať prostredníctvom verejnej kanalizácie, ktorej účelom je odvádzanie odpadových vôd a ich následne čistenie na čistiarni odpadových vôd a nie zneškodňovanie pevného odpadu.

K čl. I bodu 6 [105 ods. 3]

V zmysle smernice harmonizované špecifikácie označení plastových výrobkov stanoví Komisia. Tieto špecifikácie budú následne upresnené vo vykonávacom predpise.

K čl. I bodu 7 [§ 106 písm. h)]

Zmena súvisí so zrušením § 53a a § 73a a ich nahradením § 75c.

K čl. I bodom 8 a 9 [§ 110 a § 111]

Zmena súvisí so zrušením § 53a a § 73a a ich nahradením § 75c a doplnením sankcií za nové povinnosti.

K čl. I bodu 10 [§ 117 ods. 6]

Doplnenie sankcie v § 117 ods. 6 súvisí s presunom pôvodných ustanovení § 53a a 73a do § 75c a doplnením sankcií za nové povinnosti.

K čl. I bodu 11 [§ 135g]

Príloha č. 7a sa rozširuje a je potrebné špecifikovať, že prechodné ustanovenie sa týka len časti B prílohy v súlade so smernicou.

K čl. I bodu 12 [§ Príloha č. 7a]

V prílohe sú vymenované jednorazové plastové výrobky, na ktoré sa vzťahuje ôsmy oddiel štvrtej časti zákona. V rámci jednotlivých častí sa vymenávajú jednotlivé jednorazové plastové výrobky, na ktoré sa vzťahujú určité opatrenia na zaistenie trvalého zníženia spotreby, zákazu uvádzania na trh, zvyšovanie informovanosti, a iné.

K čl. II

K čl. II bodu 1 a 2

Novelizácia zákona č. 302/2019 Z. z. o zálohovaní jednorazových obalov na nápoje a o mene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov vyplynula z potreby uľahčiť výrobcom zálohovaných jednorazových obalov na nápoje plnenie povinnosti vo vzťahu k nahlasovaniu obsahu recyklovaného plastu v plastových fľašiach ministerstvu podľa § 75d ods. 4. Od 1. januára 2025 bude povinnosť podávania správy ministerstvu vykonávať správca zálohového systému jednorazových obalov na nápoje.

K čl. II bodu 2

Doplnenie sankcie za nesplnenie povinnosti správcu.

K čl. II bodu 3

Keďže zákon sa tvoril pred účinnosťou smernice, nebola smernica doteraz obsiahnutá v transpozičnej prílohe a z tohto dôvodu sa dopĺňa.

K čl. III

V zmysle článku 17 smernice členské štáty uvedú do účinnosti zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu so smernicou do 3. júla 2021. Dátum účinnosti návrhu zákona je vzhľadom k dĺžke legislatívneho procesu navrhnutý na 15. novembra 2021. Neskoršie účinnosti ustanovení vyplývajú z pokynov smernice.